

Сидоренко Леонід Онисимович,
провідний фахівець з організації наукової
роботи відділу забезпечення діяльності
Черкаського науково-дослідного експерно-
криміналістичного центру МВС України

КОДОВІ МІТКИ В ДІАГНОСТИЦІ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОЛЬОРОВИХ ЕЛЕКТРОФОТОГРАФІЧНИХ АПАРАТІВ

На сьогоднішньому етапі розвитку технічної експертизи документів проблемою залишається ідентифікація кольорових електрофотографічних апаратів (далі КЕА). Одним із можливих шляхів її вирішення є використання кодових міток, які наносяться абсолютною більшістю цих апаратів. На сьогодні це самий ефективний метод дослідження, який дозволяє досить успішно вирішувати завдання ідентифікаційного, діагностичного, класифікаційного та ситуаційного характеру, хоча і не виключає використання інших традиційних методів.

В Черкаському НДЕКЦ МВС України накопичено значну кількість кодових малюнків та ідентифікаційних кодових схем (як з підроблених, так і не з підроблених об'єктів) різних марок та моделей близько 1400 кольорових електрофотографічних апаратів, обладнаних системою маркування проти підробок.

Аналіз та систематизація кодових малюнків (далі КМ) та ідентифікаційних кодових схем (далі ІКС), проведення чисельних експериментів, узагальнення отриманих результатів дозволило отримати значну кількість інформації на підставі якої: створені відповідні обліки; визначені орієнтація, кодові точки відліку, відносні та абсолютні розміри ІКС; встановлено низку загальних та окремих ознак; визначені параметри контролю правильності відтворення КМ та ІКС тощо [1–7]. Навіть за відсутності доступу до відповідних технологій Інтерполу чи Європолу, це дозволило досить успішно вирішувати ряд експертних завдань.

Дослідження ідентифікаційного характеру

Суть процесу ідентифікації: встановлення однакової кількості та взаємного розташування кодових точок в порівнюваних ідентифікаційних кодових схемах. Можливі різні випадки проведення таких досліджень.

Найбільш поширеним є порівняння КМ та ІКС в об'єкті дослідження та зразку. Часто ідентифікаційне дослідження пов'язане із встановленням єдиного джерела походження об'єктів, навіть якщо

вони різнопланові: банкнота – рецепт на наркотичний засіб; свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу – марка акцизного податку; візитна картка – посвідчення) чи різного способу друку (електрофотографічного, струменево-крапельного, офсетного) тощо.

Якщо при порівнянні встановлено розбіжності навіть по одній кодовій точці, а експерт не може пояснити таку розбіжність, на перший погляд встановлення тотожності неможливе. Разом з тим, в таких випадках не можна говорити і про відсутність тотожності, так як міг бути використаний один і той же апарат, але через наявність в ІКС перемінних даних (дати та часу друку, використаної функції (принтер-копір) тощо, кількість та взаємне розташування кодових точок може відрізнитися. Отже висновок необхідно формувати у формі «не є можливим».

Дослідження діагностичного характеру

В ході цих досліджень може бути вирішено досить велику кількість завдань, до яких можна віднести наступні: встановлення наявності чи відсутності кодових точок (встановлення факту обладнання чи не обладнання системою маркування даного КЕА); один чи два і більше апаратів було використано для друку; встановлення дати і часу друку; встановлення використаної функції (копір чи принтер) тощо.

Навіть в поліграфічних зображеннях, основою для виготовлення яких були кольорові електрофотографічні зображення із кодovими точками, можуть відобразитися кодові точки. Таке відображення КТ можливе і в зображеннях, надрукованих на струменевих (в тому числі в твердочорнильних) принтерах. Але таке буває не завжди.

Найбільшою проблемою досліджень діагностичного характеру є визначення марок та моделей апаратів.

Дослідження класифікаційного характеру

В ході таких досліджень можуть визначатися марки та моделі кольорових електрофотографічних апаратів, обладнаних системою маркування проти підробок. З іншого боку, можуть визначатися і можливі марки кольорових електрофотографічних апаратів, які не обладнані системою маркування проти підробок (не наносять кодові точки).

Дослідження ситуаційного характеру

Це найбільш складні дослідження так як вони часто потребують вирішення і ідентифікаційних, і діагностичних, і класифікаційних завдань.

При дослідженні обкладинки збірника тез доповідей круглого столу «Інформатизація судово-експертної діяльності», який відбувся

29 березня 2012 року в НАВСУ встановлено наступне: для друку обкладинки було використано два кольорових електрофотографічних апарати марки Xerox (вірогідно, Xerox DocuColor та Xerox Phaser); в обох випадках друк здійснювався в різних напрямках з деяким зміщенням аркушу в приймальному лотку; на одному апараті (вірогідно, Xerox DocuColor), заводський номер 652580, друк здійснено 14.05.2012 року о 7 годині 34 хвилини (з можливою поправкою часу на різницю між системним часом та місцевим); на іншому апараті (вірогідно Xerox Phaser), заводський номер 200130, друк здійснено 16.05.2012 року о 5 годині 50 хвилин (з можливою поправкою часу на різницю між системним часом та місцевим); використання двох апаратів для виготовлення однієї обкладинки можна пояснити тим, що на одному апараті було виготовлено основні (постійні) зображення (шаблон), а на іншому апараті додруковані перемінні дані.

Підсумовуючи зазначене вище можна сказати, що дослідження прихованих міток в багатьох випадках дає змогу отримувати таку доказову інформацію, яку іншими методами дослідження, існуючими на сьогоднішній день в експертній практиці, отримати було б досить проблематично чи взагалі неможливо.

Разом з тим, у застосуванні цього методу існує ще досить багато проблем науково-методичного та технічного характеру, що обумовлює необхідність проведення подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Сидоренко Л.О. Возможности идентификации полноцветных копируемых аппаратов. // Техническая экспертиза документов: проблемы и развитие: Сб. матер. Междунар. науч.-практ. конф. (20-21 октября 2005 г., г. Киев) / Сост. Ковалев К.Н., Тимофеева Т.В. – К: ИПЦ МВД Украины, 2006. - С. 103-114

2. Сидоренко Л.О. Сучасні можливості діагностики та ідентифікації кольорових електрофотографічних апаратів. /Криміналістика і судебна експертиза. – Вып. 56.– К., 2011. – С. 101-109.

3. Сидоренко Л.А. Практика и проблемные вопросы использования скрытых меток в технической экспертизе документов // Судебная экспертиза: российский и международный опыт: материалы Международной науч.-практ. конф. / редкол.: Н.Н. Шведова [и др.]. – Волгоград: ВА МВД России, 2012.- С.177-181.

4. Сидоренко Л.А. Проблемные вопросы и преимущества криминалистической диагностики и идентификации цветных лазерных принтеров путем использования скрытых меток. //

Technicznokryminalistyczne badania autentyczności dokumentów publicznych: Materiały 8. Konferencji. Poznań, 29-30 września 2011 r. /pod redakcją Huberta Kołeckiego/. Wydawnictwo Poznańskie. – Poznań., 2012. – С. 185–209.

5. Сидоренко Л.О. Технічна експертиза кольорових електрофотографічних зображень шляхом вивчення кодових міток та її можливості в отриманні доказової інформації. // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : збірник наукових праць. Вип. 12 / ред. кол.: М.Л. Цимбал, В.Ю. Шепітько, Л.М. Головченко та ін. – Х. : Право, 2012. – С. 197–205.

6. Сидоренко Л.О. Деякі шляхи вирішення окремих проблем у використанні кодових міток для діагностики та ідентифікації кольорових електрофотографічних апаратів // Нормативне регулювання судової експертизи: збірник матеріалів круглого столу. – К.: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ, 2013. – С. 154–162.

7. Сидоренко Л.О. Особливості проведення ситуаційних досліджень в технічній експертизі документів за допомогою кодових міток : методичний лист / Л.О. Сидоренко. – К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2014. – 40 с.